

බුදුදහමින් ප්‍රකාශිත කර්මය, සුගතිය, සසර හා සසරින් මිදීම

කර්මය

කර්මය යනු යමක් කිරීමයි. බුදුදහමට අනුව යමක් කර්මය වන්නේ සිතීන් සිතා කයින් වචනයෙන් සිතීන් එය සිදු කිරීමෙනි (වෙනනාහං භික්ඛවෙ කම්මං වදමී, වෙනයින්වා කම්මං කරොති කායෙන වාචාය මනසා, නිබ්බේධික සුත්ත, අං.නි. vi, 208 පිට). කර්මය වූ කලි ආධ්‍යාත්මික ශක්ති විශේෂයකි. කර්ම අදාශ්‍යමාන නමුදු ඉන් ජනිත වන කර්මඵලය දාශ්‍යමාන වූවකි. කර්මයට අදාළ වූ චේතනාව පටිච්චසමුප්පන්න වූ චේතසික ධර්මයකි. එය ස්පර්ශ, වේදනා, සංඥ, මනසිකාර සමග සම්බන්ධිත වූ ධර්මයකි. යමක් කර්මයක් බවට පත්වන්නේ එය සචේතනාත්මක ව කිරීමෙනි. එසේ නොවුණු විට පුණ්‍ය පාප සිදු නොවේ (නන්ථී ජාපං අකුප්පනො). කුසල - අකුසල වශයෙන් කර්මය දෙවැදැරුම් වන අතර ඊට අමතරව බුදුදහමෙහි සූත්‍ර පිටකයෙහි සුකට - දුක්කට, සෙවිතබ්බ - අසෙවිතබ්බ, සුක්කධම්ම - කණ්ඨධම්ම, පුඤ්ඤ - පාප, හබ්බ - අහබ්බ යන පද ව්‍යවහාර වේ. මෙහිලා කුසල යනු තමාටත් අනුන්ටත් යහපත හිතසුව පිණිස පවත්නා ක්‍රියා ය. අකුසල යනු තමාටත් අනුන්ටත් අයහපත අවැඩ පිණිස පවත්නා ක්‍රියා ය.

සර්වඥතා ඥානය සාක්ෂාත් කිරීමත් සමග ලැබුණු චුතුපපාත ඤාණය මගින් සත්ත්වයා කර්මානුරූපව යළි භවයක ප්‍රතිසන්ධිය ලබන ආකාරය පිළිබඳ ව බුදුරජාණන් වහන්සේට පැහැදිලි ව අවබෝධ විය. ගෙවල් දෙකක් අතර සිටින ඇස් ඇති පුරුෂයකුට එක් නිවසකින් නික්ම තවත් නිවසකට පිවිසෙන තැනැත්තකු මැනවින් දර්ශනය වන්නාක් මෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේට සත්ත්වයන් එක් භවයකින් ව්‍යුහ වී නැවත භවයක ප්‍රතිසන්ධි ලබන ආකාරය මැනවින් ප්‍රත්‍යක්ෂ විය. එහි දී උපදින සත්ත්වයන් බොහෝ දෙනකු දුගතිගාමී වන අයුරු දක ලෝක සත්ත්වයා කෙරෙහි බලවත් සංවේගයක් හටගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ තත්ත්වය ලෝකයාට අවබෝධ කරලීමට ඉමහත් වෙහෙසක් දරමින් ධර්මදේශනා කළහ. උන් වහන්සේගේ මූලික අපේක්ෂාව වූයේ ස්වර්ග මාර්ගය හා මෝක්ෂ මාර්ගය ලොවට දේශනා කිරීමයි. එහිලා පෘථග්ජනයන් සේඛ්‍යන් කරලීමත් සේඛ්‍යන් අසේඛ්‍යන් කිරීමත්, අසේඛ්‍යන් පිරිනිවන තෙක් සුවසේ වෙසෙනු දැකීමත් බුදුරජාණන්ගේ අපේක්ෂාව විය. මේ සඳහා අපාගත වීමට සිටියවුන්ට කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨිය ලබා දී ඔවුන් සුගතියෙහි පිහිටුවීමට ද කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය ලැබුවන්ට චතුසච්ච සම්මා දිට්ඨිය ලබා දී ඔවුන් නිවනෙහි හික්මවීමට ද අනුශාසනා කළහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොව පහළ වන සමය වන විට ද ඇතැමුන් යළි ඉපදීම හා කර්මය පිළිබඳ විශ්වාස කොට තිබුණ ද ඔවුන් එය විශ්වාස කළේ ශාස්වත දෘෂ්ටිය මත පිහිටා ය. බුදුදහමෙහි පවත්නා විශේෂත්වය වන්නේ ශාස්වත හා උච්ඡේද යන දෘෂ්ටි දෙකෙහි ම නොපිහිටා පටිච්ච සමුප්පාදය හෙවත් හේතුඵල දහම මත පදනම් ව කර්මය විග්‍රහ කිරීමයි.

කර්මය හා ඉන් ජනිත වන ඵලය පිළිබඳව පරතෙරට සිතා අවසන් කළ නොහැක. එබැවින් කර්ම සංකල්පය වූ කලි අවින්තනීය වූවක් බව සඳහන් වේ (අවින්තෙය්‍ය සුත්ත, අ.නි.). රහත් උතුමකුට වුව ද කර්මය පිරිසිදු දත නොහැක. එය සම්මා සම්බුදුවරයකුට ම විෂයය වූවකි. එසේ වුව ද තමා කර්මය ස්වකීය කොට ඇත්තෙක්, කර්මය දයාද කොට ඇත්තෙක්, කර්මය ජනිත කොට ඇත්තෙක්, කර්මය ඤාති කොට ඇත්තෙක්, කර්මය පිළිසරණ කොට ඇත්තෙක් බවත් යහපත් වූ හෝ අයහපත් වූ හෝ යම් කර්මයක් කරයි ද එය දයාද කොට ඇත්තෙක් බවත් ගිහි පැවිදි සැවො ම නිතර සිහි කළ යුතු බව අභිණ්භ පච්චවෙක්ඛණ සූත්‍රයෙහි සඳහන් වේ (කම්මස්සකොමිහි කම්මදයාදෙ කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මපටිසරණො යං කම්මං කරිස්සාමි කල්‍යාණං වා පාපකං වා තස්ස දයාදෙ භවිස්සාමිති අභිණ්භං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං....., අභිණ්භපච්චවෙක්ඛණ සුත්ත, අං.නි. III).

බුදුරජාණන් දිවමත් සමයෙහි කර්මය පිළිබඳ ව භාරතයෙහි පැවැති ප්‍රධාන වාද තුනකි. එනම්,

1. පුබ්බේකතහේතුවාදය
2. ඉස්සරනිම්මාණවාදය
3. අහේතු අප්පච්චයවාදය (තිත්ථායතන සුත්ත, අං.නි. 310 පිටුව)

පුබ්බේකතහේතුවාදය යනු සියල්ල පෙර කර්මයේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් සිදු වේය යන අදහසයි. මෙම අදහස ගත්තවුන් අතර නිගණ්ඨ නාතපුත්ත හෙවත් ජෛන මහාචාර්ය ප්‍රධාන ය. ඉස්සරනිම්මාණවාදය යනු ලෝක නිර්මාපක ඊශ්වරයාගේ කැමැත්ත පරිදි සියලු යහපත - අයහපත සිදු වේ ය යන අදහසයි. සියල්ල

කිසිදු හේතුවල දහමකින් තොර ව ඉබේ ම සිදුවේය යන අදහස අහේතුක අප්පච්චයවාදයෙන් කියැවේ. මක්බලී ගෝසාල මෙම අදහසෙහි දැඩි ව එල්ල ගෙන සිටියෙකි. එබැවින් මක්බලී ගෝසාල තරම් අනර්ථකාරී අන් කිසිවකු නොමැති බව බුදුසමයෙහි සඳහන් වේ. මෙම වාද තුනට ම පදනම් වී ඇත්තේ ශාස්වත හෝ උච්ඡේද දෘෂ්ටි ය. එබැවින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ වාද තුන ම බැහැර කොට හේතු ඵල දහමට අනුකූල ව අනාමත්මවාදය මත පදනම් ව ලොව ක්‍රියාත්මක වන කර්මඵලවාදයක් හඳුන්වා දුන්හ.

චූල්ලකම්මවිභංග සූත්‍රය

මජ්ඣිම නිකායේ චූල්ලකම්මවිභංග සූත්‍රයට අනුව දිනක් බුදුරදුන් වෙත පැමිණි තොදෙයා පුත්ත සුභ මානවකයා අල්පායුක - දීඝායුක, බව්භාබාධ - අප්පාබාධ, දුබ්බණ්ණ - වණ්ණවත්ත, අප්පසක්ක - මහෙසක්ක, අප්පභොග - මහාභොග, නීචකුලීන - උච්චකුලීන, දුප්පඤ්ඤ - පඤ්ඤවත්ත වශයෙන් ලොව මිනිසුන් අතර පවත්නා වෙනසට හේතු විමසීය. ඊට බුදුරදුන්ගේ පිළිතුර වූයේ මෙම උස් පහත් හේදයට හේතුව කර්මය බවත් කර්මය සත්ත්වය හීන ප්‍රණීත වශයෙන් බෙද ඇති බවත් ය (කම්මස්සකා මානව, සත්තා කම්මදයාද, කම්මයොනී කම්මබන්ධු කම්මපටිසරණා, කම්මං සත්තෙ විහජනී යදිදං හීනප්පණීතනා, ම.නි. III, චූල්ලකම්මවිභංග සූත්ත, 432 පිට). අනතුරුව එම වෙනස්කම්වලට හේතු සවිස්තරාත්මක ව විස්තර කළහ. ඒ අනුව,

- ▲ ප්‍රාණඝාතය හේතුවෙන් ආයුෂ අඩු වන බව ද,
- ▲ ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීමෙන් ආයුෂ වැඩි වන බව ද,
- ▲ සතුන්ට හිංසා කිරීමෙන් බොහෝ ආබාධ ඇති වන බව ද,
- ▲ සතුන්ට හිංසා කිරීමෙන් වැළකීමෙන් ආබාධ අඩු වන බව ද,
- ▲ ක්‍රෝධය බහුල වීමෙන් දුර්වර්ණ වන බව ද,
- ▲ ක්‍රෝධ නොකිරීමෙන් ප්‍රියජනක (වර්ණවත්) වන බව ද,
- ▲ ඊර්ෂ්‍යාව හේතුවෙන් අල්පේශාකාය වන බව ද,
- ▲ ඊර්ෂ්‍යා නොකිරීමෙන් මහේශාකාය වන බව ද,
- ▲ දන් නොදීම හේතුවෙන් අල්පභෝග වන බව ද,
- ▲ දන් දීම හේතුවෙන් මහාභෝග වන බව ද,
- ▲ මානාධික වීමෙන් පහත් කුලයන්හි උපත සිදු වන බව ද,
- ▲ මානාධික නොවීමෙන් උසස් කුලයන්හි උපත සිදු වන බව ද,
- ▲ විමසා බලා ක්‍රියා නොකිරීමෙන් නුවණ මද වන බව ද,
- ▲ විමසා බලා ක්‍රියා කිරීමෙන් නුවණ ඇති වන බව ද

සඳහන් කර ඇත.

මෙලෙස සත්ත්වයාගේ ජීවන ක්‍රියාවලියට කර්මය සුවිශේෂී බලපෑමක් සිදු කරන නමුදු කර්මයෙන් සියල්ල සිදුවේ ය යන්නක් බුදුදහමින් නොකියැවේ. එහි දී ලෝකයේ සජීවී - අජීවී සියල්ල සිදුවන නියාම ධර්ම පහක් හඳුන්වා දී ඇත. එනම් උතු නියාම, බීජ නියාම, කම්ම නියාම, ධම්ම නියාම, චිත්ත නියාම වශයෙනි. කර්මය යනු මෙම නියාම ධර්ම පහෙන් එකක් පමණි. තවද සත්ත්වයන්ට සැපදුක් අත්විදීමට හේතු අටක් පිළිබඳ ව සංයුක්ත නිකායෙහි මොළිය සිවක සූත්‍රයෙහි (සං.නි. IV, 436 පිට) දැක්වේ. එනම්: වාතය, පිත, සෙම, සන්නිපාතය (තුන්දෙස් එක්වීම), සාතු වෙනස්වීම, විෂම හැසිරීම, උපක්‍රම, බලවත් අකුසල කර්මයන්හි විපාක වශයෙන්. මෙම හේතු අට අතුරින් සැපදුක් ජනිත වීමට හේතුවන කරුණක් ලෙස කර්මය දක්වා ඇති අතර එය එක ම හේතුව නොව එක් හේතුවක් පමණක් බව ද වටහා ගත යුතු ව ඇත. ගිරිමානන්ද සූත්‍රයෙහි (අ.නි. VI, 198 පිට) රෝග හටගැනීමට හේතු වශයෙන් ද මෙම කරුණු අට එලෙසින් ම දැක්වේ. එයින් ද පැහැදිලි වන්නේ රෝගපීඩා ඇතිවීමට බලපාන කරුණු අතර කර්මය එක් කරුණක් පමණක් බවයි.

කර්මය තෙවැදෑරුම් වශයෙන් බුදුසමයෙහි විස්තර වේ. එනම් කාය කර්ම, වචී කර්ම හා මනෝ කර්ම වශයෙනි. බුදුරදුන් සමයෙහි ඇතැම් ආගම්වල මෙය කාය දණ්ඩ, වචී දණ්ඩ මනෝ දණ්ඩ වශයෙන් විග්‍රහය කොට තිබුණි. බුදුරජාණන් වහන්සේ 'දණ්ඩ' යන්න බැහැර කොට ඒ වෙනුවට 'කම්ම' (කර්ම) යන්න හඳුන්වා දුන් අතර මෙම කර්මත්‍රය අතුරින් මනෝ කර්මය වඩාත් ප්‍රබල බව දීඝතපස්සී නම් ජෛන තැනැත්තාට දේශනා කළහ (ඉමෙසං ඛො තපස්සී තිණ්ණං කම්මානං..... මනොකම්මං මහාසාවජ්ජනරං පඤ්ඤපෙම් පාපස්ස

කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්නානියා, නො නථා කායකම්මං නො නථා චචිකම්මං, ම.නි.1). ඇතැම් කායික හා වාචසික ක්‍රියාවන්ට වඩා මනෝ කර්මය බලවත් බවත් එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් ඇතැමුන් ලොවට මහත් අනර්ථයන් සිදු කළ බවත් ධර්මයෙහි දැක්වේ. තව ද සත්ත්වයා සිදු කරන සියලු ක්‍රියාවන්ට මනස ප්‍රධාන වන බව ද අවධාරණය කොට තිබේ. ප්‍රදුෂ්ඨ වූ සිතින් යුතු ව කරන ක්‍රියා හා කතා තුළින් ගොනා පිටුපස එන රිය සක මෙන් (චක්කං'ච වහනො පදං) සත්ත්වයාට දුක් විඳීමට සිදු වන බවත්, ප්‍රසන්න සිතින් යුතු ව කරන ක්‍රියා හා කතා තුළින් තමා පිටුපස එන ඡායාව මෙන් (ඡායා'ච අනපායිනී) සත්ත්වයාට සැප විඳීමට හැකි වන බවත් ධර්මපදයෙහි සඳහන් වේ (ධ.ප. යමක වග්ග, 1-2 ගාථා).

තවද අහසෙහි සිටියත් මුහුද මැද සිටියත් පර්වත කුහරයක සිටියත් ලොව කොතැන සිටියත් කර්මයෙන් ලැබෙන විපාකයෙන් නොමිඳිය හැකි බව සඳහන් වේ.

න අන්තලික්ඛෙ න සමුද්දමජ්ඣෙ න පබ්බතානං විවරං පවිස්ස,
න විජ්ජති සො ජගතිජපදෙසෙ යත්ථවිධීතං මුඤ්ඤෙය්‍ය පාපකම්මා. (ධ.ප.)

බුදුදහමෙහි සඳහන් බොහෝ ඉගැන්වීම්වලට කර්මය ඇතුළත් ව තිබේ. ඒ අතර පුනර්භවය, පටිච්චසමුප්පාදය, ස්කන්ධ විග්‍රහය, කුසල අකුසල විග්‍රහය, නාම රූප, සතර ආහාර, ආයතන, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, චතුරාර්ය සත්‍යය, නිවන ප්‍රධාන ය. පුනර්භවයට හේතුවන ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය සමඟ කර්මය සම්බන්ධ ව පවතී. පටිච්චසමුප්පාදයෙහි සංඛාර නමින් දැක්වෙන්නේ කර්මයයි. ඊට අනුව සත්ත්වයා කර්ම සිදුකරන්නේ අවිද්‍යාව නිසයි. පංචපාදනස්කන්ධ විග්‍රහයෙහි සංඛාර ස්කන්ධයට කර්මය ඇතුළත් වේ. 'කුසල - අකුසල' සත්ත්වයා විසින් සිදු කරනු ලබන කර්මය දෙකට බෙදී තිබේ. නාම රූප විග්‍රහයෙහි ලා එය නාම යටතට ඇතුළත් වේ. සතර ආහාරයෙහිලා මනො සංවේතනාහාරය යටතට ගැනේ. ආයතන විග්‍රහයෙහි ලා බාහිර ආයතන වන රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම ඇසුරින් සංවේතනය ක්‍රියාත්මක වේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වූ කලී කර්මක්ෂය කිරීමේ ආර්ය මාර්ගයයි. එහි සම්මා දිට්ඨියෙහි විශේෂයෙන් කර්මය පිළිබඳ ව දැක්වේ. සම්මාදිට්ඨිය වූ කලී දෙවැදෑරුම් ය. එනම් සාග්‍රව වූ පුණ්‍යාභාගීය සංඛ්‍යාත කර්මඵල ඇදහීම පිළිබඳ ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය හා චතුසව්ව සම්මාදිට්ඨි නම් වූ ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියයි. මින් පළමුවැන්නෙන් කියැවෙන්නේ කර්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨියයි. එනම්, දුන් දෙයෙහි විපාක ඇත, යාගයෙහි විපාක ඇත..., ආදී වශයෙන් දැක්වෙන කර්මඵල විශ්වාස කිරීම වශයෙන් පවත්නා සම්මාදිට්ඨිය මීට අයත් ය.

සත්ත්වයා මිථ්‍යා දෘෂ්ටියෙන් මුදවා සම්මා දිට්ඨියෙහි පිහිටුවාලීම සඳහා බුදුදහම නිබඳව අනුශාසනා කරනු දක්නට ලැබේ. ඒ සඳහා දේශිත අනුශාසනා පෙළ දහමෙහි නිතර හමුවේ. යහපත කරන්නාට යහපත් ප්‍රතිඵල ද, අයහපත කරන්නාට අයහපත් ප්‍රතිඵල ද අත්විඳීමට සිදුවන බව බුදුසමය අවධාරණය කරයි (කල්‍යාණකාරී කල්‍යාණං - පාපකාරී ච පාපාකං, ඉසයොසමුද්දක සූත්‍රය, සං.නි. I, 404 පිට). වපුරන්නේ යම් බීජයක් ද ඵල වශයෙන් ලැබෙන්නේ ඊට සමාන ඵලයි. එමෙන් ම කරන කර්මයන්ට අනුරූපව ප්‍රතිඵල ලැබේ (යාදිසං වපනෙ බීජං - තාදිසං හරතෙ ඵලං). තවද කර්මය නිසා ලෝකය පවත්නා බවත් කර්මය නිසා ප්‍රජාව ජීවත් වන බවත් ගමන් කරන රථයක රෝදය නොගැලවී තබන කඩ ඇණය ලෙසින් සත්ත්වයා කර්මයට බැඳී පවත්නා බව ද සඳහන් වේ.

කම්මනා වත්තනී ලොකො - කම්මනා වත්තනී පජා,
කම්මනිබන්ධනා සත්තා - රථස්සානීච යායතො.

(සු.නි. වාසෙට්ඨ සුත්ත, 657 ගාථාව)

මෙබඳු තත්ත්වයක් මත කයින්, වදනින්, සිතින් කර්ම කිරීමේ දී යළි යළිත් නුවණින් විමසා බලා එය සිදු කරන ලෙස පෙළ දහමෙහි නිතර අවධාරණය කර ඇත (අම්බලට්ඨික රාහුලොවාද සුත්ත, ම.නි. II, 132 පිටුව). එහි දී යහපතෙහි යෙදෙන ලෙසත් අයහපතින් මිඳෙන ලෙසත් දැක්වේ (අනිත්ථරෙථ කල්‍යාණෙ - පාපා චිත්තං නිවාරයෙ). දරුවන් හදන දෙමාපියන් විසින් දරුවන්ට සිදු කළ යුතු යුතුකම් අතර ද පළමුවෙන් ම සඳහන් වන්නේ තම දරුවන් පාපයෙන් මුදවා යහපතෙහි යොදවන ලෙසයි (පාපා නිවාරෙන්නී, කල්‍යාණෙ නිවෙසෙන්නී, සිගාල සුත්ත, දී.නි.).

අයහපතින් මිඳීම හා යහපතෙහි යෙදීම සඳහා වූ මෙම අනුශාසනාව වූ කලී අප ගෞතම බුදුරජුන්ගේ පමණක් නොව ලොව පහළ වන සියලු බුදුවරුන්ගේ අනුශාසනාවයි.

සබ්ලපාපස්ස අකරණං - කුසලස්ස උපසම්පද,
සචිත්තපරියොදපනං - එතං බුද්ධානසාසනං. (ධ.ප.)

යමකු වසලයකු හෝ බ්‍රාහ්මණයකු වීමට බලපාන ප්‍රධාන සාධක වනුයේ ඔහු විසින් කරනු ලබන කර්මයේ ස්වභාවයයි.

න ජච්චා වසලො හොති - න ජච්චා හොති බ්‍රාහ්මණො,
කම්මනා වසලො හොති - කම්මනා හොති බ්‍රාහ්මණො.

(සු.නි., 653 ගා., වසල සුත්ත.)

යමකු පෙර පින් කර ඇති බව (පුබ්බෙ ව කතපුඤ්ඤතා, සු.නි. මංගල සුත්ත) දෙලොව අභිච්ඡාද්ධිය මංගල කරුණක් ලෙස දැක්වේ. මෙබඳු ස්වභාවයෙන් යුතු කර්මයට සුළු වුවකැයි අවමන් නොකරන ලෙස (මාවමඤ්ඤෙඋ පුඤ්ඤස්ස න මං නං ආගමීස්සති) ද බුදුසමය අවධාරණය කරයි. පාප කර්ම ඉන් මිදී සැඟවිය හැකි තැනක් මිහිපිට කිසිදු තැනක නැති බව සඳහන් වේ (න විජ්ජති සො ජගතිජ්ජදෙසො යන්ථවධීනො මුඤ්චෙය්‍ය පාපකම්මා, ධ.ප. 127 ගාථාව).

❖ විපාකයන්හි ස්වභාවය අනුව කර්මය කොටස් හතරකට බෙදේ. එනම්,

1. කණ්භං කණ්භවිපාකං
කළු විපාක ඇති කළු කර්ම - (සතර අපායන්හි දුක් විඳීමට හේතුවන කර්ම)
2. සුක්කං සුක්කවිපාකං
සුදු විපාක ඇති සුදු කර්ම - (සදෙව් ලොව, බ්‍රහ්මලොව ඉපදීමට හේතුවන කර්ම)
3. කණ්භසුක්කං කණ්භසුක්කවිපාකං
කළු සහ සුදු යන මිශ්‍ර විපාක ජනිතවන කර්ම (මිනිස් ලොව ඉපදීමට හේතුවන කර්ම)
4. අකණ්භඅසුක්කං අකණ්භඅසුක්කවිපාකං
කළු ද නොවූ සුදු ද නොවූ විපාක දෙන කළු ද නොවූ සුදු ද නොවූ කර්ම
(නිවන සඳහා හේතු වන කර්ම) (පට්ඨකම්මසුත්ත, අං.නි.2, 446 පිට වතුක්කතිපාත)

❖ විපාක දෙන කාලය අනුව කර්මය කොටස් හතරකට බෙදේ. එනම්,

1. දිට්ඨධම්මවේදනීය කම්ම - මෙලොව දී ම විපාක දෙන කර්ම
2. උපපජ්ජවේදනීය කම්ම - දෙවන භවයෙහි දී අනිවාර්යයෙන් විපාක දෙන කර්ම
3. අපරාපරියවේදනීය කම්ම - රහත් භාවය දක්වා කවර භවයක හෝ විපාක දෙන කර්ම
4. අහොසි කර්ම - විපාක විඳීමට අවස්ථාවක් නොලැබ අහෝසි වන කර්ම

❖ විපාක දෙන ආකාරය අනුව ද කර්මය කොටස් හතරකට බෙදේ. එනම්,

1. ගරුක කම්ම - දෙවන භවයෙහි අනිවාර්යයෙන් විපාක දෙන බලවත් කර්ම
(කුසල - ධ්‍යාන, මාර්ගඵල, අකුසල - පංචානන්තරිය කර්ම, නියත මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය)
2. ආසන්න කම්ම - මරණාසන්න මොහොතෙහි සිදු කරන ලද කර්ම
3. ආවිණ්ණ කම්ම - නිතර පුරුදු පුහුණු කරන ලද කර්ම
4. කටත්තා කම්ම - කලාතුරකින් / අහම්බෙන් සිදුකරන ලද කර්ම

❖ කර්මය කෘත්‍ය වශයෙන් සතරාකාර වේ. එනම්,

1. ජනක කම්ම - ප්‍රතිසන්ධිය ලබා දෙන කර්ම
2. උපස්ථම්භක කම්ම - ප්‍රතිසන්ධිය ලබා දුන් පසු ඊට උපකාරවත් වන කර්ම
3. උපපීඩක කම්ම - ප්‍රතිසන්ධිය ලබාදුන් පසු ඊට බාධා කරන / එය දුර්වල කරන කර්ම
4. උපසාතක කම්ම - ජනක කර්ම ශක්තිය සහමුලින් ම නැති කරන කර්ම

❖ කර්මය විපාක දෙන ස්ථාන (භූමි) වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ. එනම්,

- 1. අපාය භූමි - සිව් අපා - (නරක , තිරිසන්, ප්‍රේත, අසුර)
- 2. කමාවචර සුගති භූමි - සදෙව් ලොව
(වාතුම්මහාරාජ්කය, තාවතිංසය, යාමය, තුසිතය, නිම්මානරතිය, පරනිම්මිතවසවත්ති)
- 3. රූපාවචර භූමි - රූපාවචර බ්‍රහ්මලොව 16
(බ්‍රහ්මපාරිසප්ප්, බ්‍රහ්මපුරොහිත, මහාබ්‍රහ්මය, පරිත්තාහ, අප්පමාණාහ, අහස්සර, පරිත්තසුහ, අප්පමාණසුහ, සුහකිණ්ණ, වෙහප්ප්ලා, අසඤ්ඤසත්ත, සුද්ධාවාස (අවිහ, අතප්ප, සුදස්ස, සුදස්සී, අකණ්ටික)
- 4. අරූපාවචර භූමි - අරූපාවචර බ්‍රහ්මලොව සතර
(ආකාසානඤ්චායතනය, විඤ්ඤාණඤ්චායතනය, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය)

❖ මරණය සිදු විය හැකි ආකාර සතර

- 1. අයුක්ඛය - ආයුෂ නිමා වීමෙන් සිදු වන මරණ
- 2. කම්මක්ඛය - කර්මය නිමාවීමෙන් සිදු වන මරණ
- 3. උභයක්ඛය - ආයුෂ සහ කර්මය එක විට නිමාවීමෙන් සිදු වන මරණ
- 4. උපච්ඡේදක - ආයුෂ සහ කර්මය යන දෙක ම තිබිය දී හදිසියේ සිදුවන මරණ

❖ සතර ප්‍රතිසන්ධි

- 1. අපාය ප්‍රතිසන්ධි
- 2. කාමසුගති ප්‍රතිසන්ධි
- 3. රූපාවචර ප්‍රතිසන්ධි
- 4. අරූපාවචර ප්‍රතිසන්ධි

❖ අකුසල කර්මය යටපත් වන සම්පත්ති සතරකි. එනම්,

- 1. ගති සම්පත්ති (උපත)
- 2. උපධි සම්පත්ති (රූ සපුච)
- 3. කාල සම්පත්ති (කාලය)
- 4. පයොග සම්පත්ති (උත්සාහය)

❖ කුසල කර්මය යටපත් වන විපත්ති සතරකි. එනම්,

- 1. ගති විපත්ති
- 2. උපධි විපත්ති
- 3. කාල විපත්ති
- 4. පයොග විපත්ති

කම්මසරික්කතාව :

කම්මසරික්කතාව යනු කරනු ලබන කර්මයන්ට අනුරූප ව විපාක ලැබේ ය යන්නයි. බුදුදහමෙහි මීට අදාළ ඉගැන්වීම් නිතර දක්නට ලැබේ. ඉහත සඳහන් බොහෝ කරුණු ඊට දෙස් දෙයි. ඊට තවත් උදාහරණ කීපයක් මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

- අන්තදෙ බලදෙ හොති - වණ්ණදෙ හොති වන්ඵදෙ,
- යානදෙ සුඛදෙ හොති - දීපදෙ හොති වක්ඛුදෙ,
- සො ව සබ්බදදෙ හොති - යො දදති උපස්සයං,
- අමනං දදෙ ව සො හොති - යො ධම්මනුසාසති, (සං.නි. 1, කිංදද සුත්ත)

(ආහාර දෙන්නේ බලය දෙන්නේ වෙයි. වස්ත්‍ර දෙන්නේ වර්ණය දුන්නා වේ. යාන - වාහන දෙන්නේ සැපය දෙන්නේ වේ. පහන් ආලෝකය දෙන්නේ ඇස් දෙන්නේ වේ. යමෙක් නිවසක් දෙන්නේ ද ඔහු සියල්ල දෙන්නේ වේ. යමෙක් ධර්මයෙන් අනුශාසනා කෙරේ ද ඔහු අමෘතය දෙන්නේ වේ.)

කර්මානුරූප ව සසර උපත සිදුවන ආකාරය ද ධර්මයෙහි පැහැදිලි ව විස්තර වේ.

- ගබ්හමෙකෙ උප්පජ්ජන්ති - නිරයං පාපකම්මිනො,
- සග්ගං සුගතිනො යන්තරි - පරිනිබ්බන්ති අනාසවා.

(ධ.ප. පාපාවග්ග, 11 ගාථාව)

(ඇතැමෙක් මව්කුසින් උපදින අතර පව් කළ අය නිරයට යති. පින් කළවුන් ස්වර්ගයට යන අතර ආශ්‍රව රහිත වූවෝ පිරිනිවන් පාති.)

තවද පව් කරන්නා මෙලොවත් පරලොවත් තැවෙන බවත් දෙලොව ම තැවෙන බවත් (පාපකාරී උභයන්ථ තජ්ජති, ධ.ප.) සඳහන් වේ. පින් කරන්නා මෙලොවත් පරලොවත් සතුටුවන බවත් දෙලොව ම සතුටු වන බවත් දැක්වේ (කතපුඤ්ඤෙ උභයන්ථ නන්දති, ධ.ප.). මෙබඳු ස්වභාවයෙන් යුක්ත කර්ම තුළින් ජනිත වන කර්ම ඵලය ක්ෂණික නොලැබෙන බවත් එය කල් යාමෙන් විපාක ලැබෙන බවත් දක්වා ඇත්තේ මෙසේ ය.

- න හි පාපං කතං කම්මං - සජ්ජු ඛිරංව මුච්චති,
- ඛිභං තං බාලමන්වෙති - හස්මච්ඡන්තො'ව පාවකො. (ධ.ප.)

(කළා වූ පාප කර්මය දෙනගේ තනය ඇල්ලූ විගස කිරී නික්මෙන්නාක් මෙන් එකෙණෙහි ම විපාක නොදෙයි. එය ඔහු දවමින් ගිනි අගුරක් මෙන් ඔහු පසුපස ගමන් කරයි.)

තවද අකුසල කර්මයෙහි ඊට වඩා බලවත් වූ විපාක කුසල විපාක මගින් යටපත් කළ හැකි බව දැක්වේ.

- යස්ස පාපං කතං කම්මං - කුසලෙන පිටීයති,
- සො ඉමං ලොකං පහාසෙති - අබ්භා මුත්තො'ව චන්දිමා. (ධ.ප.)

(යමකු විසින් කරන ලද පාප කර්මය කුසලයෙන් වසයි ද වළාකුළින් නික්මෙන සඳ මෙන් මෙලොව එළිය කරයි.).

මෙබඳු තත්වයක් මත පිනට කැමැත්තක් ඇති කරගන්නා ලෙසත් (නමිති ඡන්දං කයිරාථ, ධ.ප.) පිනට බිය නොවන ලෙසත් (මා පුඤ්ඤස්ස භායී, මා පුඤ්ඤස්සභායී සුන්ත, ඉතිචුත්තක පාළි) ඊට හේතු පින වනාහි සැපතට නමක් වන නිසා (සුබො පුඤ්ඤස්ස චුච්චයො) බවත් දැක්වේ.

කර්මයට විපාක ලැබෙන බව බුදුසමය සඳහන් කළ ද යම් දෙදෙනකු කරන කර්ම සමාන වුව ද ඊට විපාක වශයෙන් ඔවුන් දෙදෙනාට ලැබෙන ඵලය වෙනස් විය හැකි ය. ලෝණඵල සුත්‍රයෙහි මීට නිදසුනක් ඉදිරිපත් වේ. සමාන අකුසල කර්ම කරන පුද්ගලයන් දෙදෙනෙක් සිටිති. ඊට විපාක වශයෙන් එක් අයෙක් අපාගත වෙයි. එසේ වුව ද අනෙක් තැනැත්තා එලෙස අපාගත නොවේ. මීට හේතුව කුමක් දැයි බුදුරදුන් වෙතින් ඇසූ පැනයට උන් වහන්සේගේ පිළිතුර ප්‍රකාශ වූයේ උපමාවකට අනුව ය. සමාන ලුණු කැට දෙකක් ගෙන ඉන් එකක් කුඩා වතුර වීදුරුවකට ද අනෙක් ගඟකට ද දමා දියවෙන්නට ඉඩ සැලසුව හොත් වීදුරුවෙහි ජලය ලුණු රස වන අතර ගඟෙහි වතුරෙහි වෙනසක් නොමැත. වීදුරුවෙහි ජලය ලුණු රස වන්නාක් මෙන් ඇතැමුන් කරන අකුසල කර්ම තුළින් ජනිත වන විපාක නිසා ඔවුන් අපාගත වන අතර තවත් අය ගඟට දමූ ලුණු කැට තුළින් ගඟෙහි ජලයට වෙනසක් නොවන්නාක් මෙන් අපාගත නොවී සුගතිගාමී වෙති. ඇතැමෙක් දුගතිගාමී වන්නේ ඔවුන් තුළ පවත්නා කුසලය බලවත් නොවීම නිසා ය. තවෙකෙක් එබඳු ම අකුසලයක් කොට ද සුගතිගාමී වන්නේ ඔවුන් තුළ ඊට වඩා බලවත් කුසල ධර්ම පවත්නා හෙයිනි.

මහාකම්මවිභංග සූත්‍රය

පුද්ගලයා සිදු කරන කුසලාකුසල කර්මයන්ට අනුරූපව විපාක විදීම පිළිබඳ අනුශාසනා බුදුසමයෙහි නිතර දක්නට ලැබෙන හෙයින් මෙලෙස කම්මසරික්කතාවක් පිළිබඳව පසුකාලීන සාකච්ඡාවට භාජනය විය. එසේ වුව ද මහාකම්මවිභංග සූත්‍රයට අනුව මෙකී අනුපිළිවෙළ වෙනස් වන අවස්ථා ද පවත්නා බව බුදුසමය අවධාරණය කරයි. ඒ අනුව කර්මයට අනුව විපාක දෙන ආකාර සතරකි. එනම්,

- 1. අකුසල් කොට දුගතිගාමී වීම - අහඹිබං අහඹිබාසං
- 2. අකුසල් කොට සුගතිගාමී වීම - අහඹිබං හඹිබාසං
- 3. කුසල් කොට සුගතිගාමී වීම - හඹිබං හඹිබාසං
- 4. කුසල් කොට දුගතිගාමී වීම - හඹිබං අහඹිබාසං

(මහාකම්මවිභංග සූත්‍ර, ම.නි.III.)

මෙලෙස සිදු වීමට හේතු වන කරුණු එම සූත්‍රයෙහි වැඩිදුරටත් වේ. එබැවින් කම්මසරික්කතාව එලෙස ම සිදු නොවන අවස්ථා ද ඇති බව අප විසින් වටහා ගත යුතුව ඇත. ඒ අනුව අකුසල් කොට දුගතිගාමී වන අය මෙන් ම අකුසල් කොට සුගතිගාමී වන අය ද ඇති බව බුදුදහමින් පෙන්වා දී තිබේ. එසේ වන්නේ අකුසල් නිසා නොව ඔවුන් විසින් ඊට වඩා ප්‍රබල කුසල දහම් තම ජීවිතයේ අවසාන සමයේ දී හෝ සිදු කර ගන්නා බැවිනි. තව ද කුසල් කොට සුගතිගාමී වන අය මෙන් ම කුසල් කොට දුගතිගාමී වන අය ද සිටින බව අප විසින් අමතක නොකළ යුත්තකි. එසේ වන්නේ තමා විසින් සිදු කරන ලද කුසල හේතුවෙන් නොව ඒ කුසලකර්ම මැඩලන අකුසල කර්ම මරණාසන්න වන විට තමා අතින් සිදුවීම හේතුවෙනි. මෙලෙස කර්මය පිළිබඳ බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළ පැවැති පුළුල් දැනුම පිළිබඳව අප දැනුවත් වුවහොත් යමකුගේ ක්‍රියා කලාපය දෙස මතුපිටින් පමණක් බලා ඔහු මරණින් පසු උපදින ලෝකය පිළිබඳ නිගමන දීමට අප ඉක්මන් නොවනු ඇත.

බුදුදහමට අනුව කළු (පාප = අකුසල) කර්ම හා සුදු (පුණ්‍ය = කුසල) කර්ම වශයෙන් කර්මය ප්‍රධාන ප්‍රභේද දෙකකට බෙදේ. එනම් සිත අපිරිසිදුව කරන කර්ම හා සිදු පිරිසිදුව කරන කර්ම වශයෙනි. අපිරිසිදු සිතින් කරන කායික, වාචසික, මානසික ක්‍රියාවන්ට විපාක වශයෙන් දුක තමා පිටුපස ලුහුබදීයි. ගොනා පිටුපස එන කරත්තය මෙන් මහත් වූ බරක් තමා වෙත පැමිණෙයි. පිරිසිදු සිතින් කරන කායික, වාචසික, මානසික ක්‍රියාවන්ට ආනිසංස වශයෙන් සෙවණැල්ලක් හා සමානව තමා පිටුපස යහපත ගමන් කරයි. එය මෙලොවදීත් පරලොවදීත් තමාට උපකාරවත් වෙයි. ධර්මශ්‍රවණය කිරීමෙන් කර්මය පිළිබඳ මෙම අවබෝධය ලද දහම පිළිබඳ විශ්වාසය ඇති කරගත් තැනැත්තා හැකිතාක් දුරට සිත පිරිසිදුව පවත්වා ගැනීමින් කටයුතු කිරීමට උත්සාහවත් වෙයි.

මංගල සූත්‍රය

අබණ්ඩව ධර්මශ්‍රවණයෙහි නිරත වෙමින් නිතර සිත පිරිසිදුව පවත්වා ගැනීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් තම ජීවිතයෙන් බොහෝ යහපත් දෑ නිරායාසයෙන් ම සිදුවෙයි. මංගල සූත්‍රයෙහි දැක්වෙන්නේ එබඳු යහපත් ක්‍රියාවන් ය.

- අසේවනා ච බාලානං - අනුවණ අය ඇසුරු නොකිරීම
- පණ්ඩිතානං ච සේවනං - නුවණැති අය ඇසුරු කිරීම
- සුජා ච සුජනීයානං - පිදිය යුත්තන් පිදීම
- පතිරූපදේසවාසො ච - සුදුසු පෙදෙසක වාසය කිරීම
- පුබ්බො ච කතපුඤ්ඤතා - පෙරපින් ඇති බව
- අත්තසම්මා පණ්ඩි ච - තමසිත පිරිසිදු කර ගැනීම
- බාහුසච්චං ච - බොහෝ ශාස්ත්‍ර උගත්බව
- සිජ්ජං ච - ශිල්ප උගත්බව
- චිත්තයො ච - චිත්තවත්බව
- සුසික්ඛිතො - මැනවින් හික්මුණු බව
- සුභාසිතා ච යා වාචා - යහපත් වචන ඇතිබව

මානාපිතු උපට්ඨානං	- මච්චියන්ට උපස්ථාන කිරීම
පුන්තදරස්ස සංගහො	- අඹුදරුවන්ට සංග්‍රහ කිරීම
අනාකුලා ච කම්මන්තා	- නිරවුල් කර්මාන්ත ඇති බව
දනං ච	- දන්දීම
ධම්මචරියා ච	- ධර්මානුකූල හැසිරීම
ඤ්ඤානාඤ්ච සංගහො	- ඤ්ඤානීන්ට සංග්‍රහ කිරීම
අනවජ්ජානි කම්මානි	- නිවැරදි කර්මාන්ත
ආරති විරති පාපා	- පාපයන්ගෙන් වෙන්වීම
මජ්ජිමනිකා ච සඤ්ඤාමො	- මත්පැන්හි හික්මීම
අප්පමාදෙ ච ධම්මෙසු	- ධර්මයෙහි නොපමාවීම
ගාරවො ච	- ගරුකළ යුක්තන්ට ගරු කිරීම
නිවානො ච	- නිහතමානී බව
සන්තුට්ඨී ච	- ලද දෙයින් සතුටුවීම
කතඤ්ඤානා	- කළගුණ දන්තා බව
කාලෙන ධම්මසවණං	- සුදුසු කල්හි ධර්මශ්‍රවණය
ධන්ති ච	- ඉවසීම
සොචචස්සනා	- ඇහුන්කම්දීම
සමණානාඤ්ච දස්සනං	- ශ්‍රමණයන් වහන්සේලා දැකීම
කාලෙන ධම්මසාකච්ඡා	- සුදුසු කල්හි ධර්ම සාකච්ඡාව
නපො ච	- සිල්වත්බව
බ්‍රහ්මචරියඤ්ච	- බ්‍රහ්මචරි හැසිරීම
අරියසච්චානදස්සනං	- ආර්ය සත්‍යය දැකීම
නිබ්බාණසච්ඡකිරියා ච	- නිර්වාණය සාක්ෂාත් කිරීම
පුට්ඨස්ස ලොකධම්මෙහි චිත්තං යස්ස න කම්පනී - අටලෝ දහම අබියස කම්පා නොවීම	
අසෝකං	- ශෝක නොකිරීම
විරජං	- කෙළෙස් මල දුරැලීම
බේමං	- නිවීමට පත්වීම

සිත පිරිසිදු වූ පමණට ඉහත මංගල කරුණු වැඩිපුර නිතිපතා සිදු වෙයි. යමෙකුගේ ජීවිතයෙන් මෙම මංගල කරුණු සිදු වූ පමණට ඔහුගේ ජීවිතයේ සතුට සැනසුම සහනය දැවේ. එබැවින් මෙම කරුණු උතුම් මංගල කරුණු වශයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්හ.

ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය

දිනක් බුදුරදුන් වෙත පැමිණ ව්‍යග්ඝපජ්ජ නම් දීඝජාණකෝලිය පුත්‍රයා බුදුරදුන් වෙතින් ධර්ම කරුණක් විමසා සිටියේ ය. තමා බදු ගිහිවත් දරන කාමභෝගී ගෘහස්ථ ජීවිත ගත කරන්නෙකුට මෙලොව ජීවිතයේ සාර්ථකත්වයට හේතුවන හා පරලොව ජීවිතයේ යහපතට හේතුවන කරුණු දේශනා කරන ලෙසයි. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙලොව ජීවිතය සඵල වීමට හේතුවන කරුණු වශයෙන් දේශනා කළේ,

1. උට්ඨාන සම්පද - උත්සාහයෙන් මහන්සියෙන් අධ්‍යාපන හා වෘත්තීය කටයුතුවල නියැලීම
2. ආරක්ඛ සම්පද - තමා ඉපැයූ ධනය ආරක්ෂා කිරීම
3. කල්‍යාණ මිත්තනා - ගුණ නුවණින් සපිරි කලණ මිතුරන්ගේ ඇසුර
4. සමජීවිකතා - තමාගේ ආදයමට සරිලන සේ වියදම් කිරීම

පරලොව ජීවිතයේ යහපත සඳහා හේතුවන කරුණු වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහිදී දේශනා කළේ,

- 1. සද්ධා සම්පද - බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ යන තෙරුවන වෙත ඇති ප්‍රසාදය හා විශ්වාසය
- 2. සීල සම්පද - කායික - වාචසික සංවරය
- 3. වාග සම්පද - පරිත්‍යාගශීලිත්වය
- 4. පඤ්ඤා සම්පද - උදයබ්භයගාමිනී පඤ්ඤා - ස්කන්ධාදි ධර්මයන්හි හටගැනීම් නිරුද්ධවීම් දකින නුවණ

‘ඵලපජ්චී පුග්ගල සුත්‍රයට’ අනුව සත්ත්වයා ජීවත් වන හේතු හතරක් දැක්වේ. එනම්,

- 1. කම්මඵලපජ්චී - කර්ම විපාක නිසා ම ජීවත් වන්නෝ
- 2. උට්ඨානඵලපජ්චී - චීර්යය නිසා ම ජීවත් වන්නෝ
- 3. කම්මඋට්ඨානඵලපජ්චී - කර්මය ද චීර්යය ද නිසා ජීවත් වන්නෝ
- 4. නෙවකම්ම න උට්ඨානඵලපජ්චී - කර්මයවත් චීර්යයවත් නැති ව ජීවත් වන්නෝ

කම්මනිදන සුත්‍රයට අනුව කර්මක්ෂය කිරීම සම්බන්ධ ව සඳහන් වේ. ‘ලෝභ, දෝස, මෝහ වේතනා මුල් වී හටගන්නා කර්ම අකුසල නම් වේ. එම කර්ම සාවද්‍යයි, ඒ කර්මවලට දුක් විපාක විදීමට සිදු වේ. මෙම කර්ම ‘කර්මසමුදය’ (හටගැනීම) පිණිස පවතී. මේ කර්මයන් කර්ම නිරෝධය පිණිස හේතු නොවේ.’ ‘අලෝභ, අදෝස, අමෝහ වේතනා මුල් වී හටගන්නා කර්ම කුසලයි. ඒ කර්ම නිරවද්‍යයි වන අතර සැප විපාක ගෙන දේ. එම කර්ම ‘කර්මනිරෝධය’ පිණිස හේතු වේ. ඒ කර්මයන් කර්ම සමුදය පිණිස හේතු නොවේ.’

මෙම සුත්‍රයෙන් ප්‍රකට වන ප්‍රධාන අදහස නම් යළි කර්ම හට ගැනීමට හේතු වන කර්ම (අභිසංකරණ සංඛාර) මෙන් ම යළි කර්ම හටනොගැනීමට ද හේතු වන කර්ම (පයෝගාභිසංඛාර) පවත්නා බවයි. බුදුසමයෙන් විශේෂයෙන් අවධාරණය කෙරෙන්නේ කර්මක්ෂය කිරීම සංඛ්‍යාත කර්ම සඳහායි. එනම් නිවන සඳහා හේතු වන කුසල කර්ම කිරීමට මග පෙන්වීමයි. මෙය බුදුදහමට පමණක් සුවිශේෂී වූ ඉගැන්වීමකි. යොනිසොමනසිකාරය අනුව නාමරූප ධර්ම පිළිබඳව නුවණින් විමසා බලා නිවැරදි කුසල ක්‍රියාවන්හි යෙදීමේ හැකියාව මිනිසා සතුව පවතී. වේතනාත්මක ව ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාව පුද්ගලයා සතුව පවත්නා බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අවධාරණය කරන හෙයින් උන් වහන්සේ කර්මවාදී හා ක්‍රියාවාදී බව සඳහන් වේ (සමණො ඛලු හො ගොනමො කම්මවාදී කිරියවාදී, ම.නි.II)

සසර

බාහිර ලෝකයක් ඇත ය යන හැඟීමෙන් යුතුව අකුසල් සිදු කළ ද කුසල් සිදු කළ ද අප ජීවත් වන්නේ සංසාර චක්‍රය තුළ ම යි. ඊට හේතුව එම කර්ම අවිද්‍යා පාදකව (අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා) සිදුවීම නිසයි. අවිද්‍යාව මුල් වී පුඤ්ඤාභිසංඛාර සිදු කළ ද අපුඤ්ඤාභි (පාප) සිදු කළ ද ආනෙඤ්ජාභිසංඛාර (අරූප ලෝකයෙහි ඉපදීමට හේතුවන කර්ම) සිදු කළ ද සත්ත්වයාට සසර කතරින් මිඳීමක් නොමැත. අප සිදු කරන පාප කර්ම කළු කර්ම (කණ්ණං කණ්ණවිපාකං) වන අතර ඒවා කළු හෙවත් දුක් විපාක ගෙන දීමට හේතුවෙයි. අප සිදු කරන පුණ්‍ය හෙවත් කුසල කර්ම (සුක්කං සුක්කවිපාකං) වන අතර ඒවා සැප ආනිසංස ගෙන දෙන සුදු කර්ම වශයෙන් දක්වා තිබේ. වරෙක අකුසලය ද තවත් වරෙක කුසලය ද මුල් වී සිදු කරන කර්ම අකුසල හා කුසල යන විපාක දෙක ම විදීමට සිදුවන කළු-සුදු කර්ම වශයෙන් දක්වා තිබේ. මෙකී කර්මයන්ට අනුව සසරෙහි සැප හෝ දුක් විපාක ලැබුණ ද සසරින් මිඳීමක් නොමැත. සුදු කර්ම සිදු කොට වරෙක සුගතිගාමී වුව ද තවත් වරෙක දුගතිගාමී වීමට ද සිදු වේ. තව ද ජරා, මරණ, ජාති ආදී දුක්වලින් මිඳීමක් ද නොමැත. බුදුදහමෙහි දක්වෙන පරිදි මෙම කර්ම තුන ම සිදු කරනු ලබන්නේ අවිද්‍යා පාදකවයි. එනම් තමා වටා නිත්‍ය සැප ආත්ම වූ ලෝකයක් ඇත යන හැඟීමෙන් සිදු කරන කර්ම බැවිනි.

බුදුදහමින් අපව දිරිමත් කරන්නේ කර්මක්ෂය කිරීමට හේතුවන කර්ම හෙවත් කළුත් නොවන සුදුත් නොවන (අකණ්ණ අසුක්කං අකණ්ණ අසුක්කවිපාකං) කර්ම සිදු කරන ලෙසයි. ඒවා පයෝගාභිසංඛාර වශයෙන් දක්වා තිබේ. ඒ සඳහා පටිච්ච සමුප්පාද පාදක වතුසච්ච සම්මාදිට්ඨියෙන් යුතුව සීල, සමාධි, පඤ්ඤා යන ත්‍රිවිධ ශික්ෂා සම්පූර්ණ කළ යුතුව පවතී. මෙහි දී විශේෂයෙන් ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, නාමරූප ධර්ම අනිත්‍යාදී වශයෙන් යළි යළිත් නුවණින් මෙනෙහි කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.

නිබ්බේධික පරියාය සූත්‍රයෙහි කර්මය පිළිබඳ විධිමත් විස්තරයක් ඇතුළත් වේ. ඊට අනුව කර්මය තේමා කොට ප්‍රශ්න හයක් මතුකොට ඊට පිළිතුරු සැපයේ. මෙහිදී කර්මය යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ සංචේතනාවයි. කර්මයේ නිදනාය වශයෙන් සඳහන් වන්නේ ස්ඵර්ගයයි (එස්සො භික්ඛවෙ කම්මානං නිදන සම්මතො). කර්මයේ නිරෝධය ස්ඵර්ග නිරෝධයයි (එස්සනිරොධො භික්ඛවෙ කම්මානං නිරොධො). එබඳු වූ කර්මය නිරෝධ කරන මාර්ගය ලෙස පෙන්නුම් කර ඇත්තේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි (අයමෙව අරියො අට්ඨංගිකො මග්ගො කම්මනිරොධගාමීනීපටිපදා)

කර්මයන්ට අනුරූප ව විපාක ලැබීමක් දක්නට ලැබුණ ද බුදුසමයට අනුව කර්මය කරන්නෙක් හෝ එහි එල විඳින්නෙක් හෝ නොමැත. හුදෙක් පවත්නේ ශුද්ධ ධර්ම පමණි.

කම්මස්සකාරකො නන්ථී - විපාකස්ස ව වේදනා,
සුද්ධධම්මා පවත්තන්ති - එවෙනං සම්මදස්සනං.

සත්ත්වයා කර්මය දයාද කොට කර්මය ස්වකීය කොට ඇත්තේ නමුදු කර්ම වක්‍රයට ම නතු වී එහි වහලෙකු සේ හිර කොට තැබීමට බුදුසමය උත්සාහ නොකරයි. කර්මය අභිබවා ගොස් කර්මක්ෂය කිරීමේ මාර්ගය බුදුසමයෙහි පැහැදිලි ව දේශනා කොට ඇත. බුදුදහමේ මූලික ඉලක්කය කර්මක්ෂය කොට සත්ත්වයා සසර දුකින් නිදහස් කරවීමයි. සත්වයාට විමුක්තිය ලද හැක්කේ කර්ම බන්ධනයෙන් නිදහස් වීමෙනි. බෝසතුන් මෙලොව උපත ලද මොහොතෙහි 'මේ මාගේ අවසන් ජාතිය බවත් නැවත භවයක් නැති බවත්' (අයමන්තිමා ජාති නන්ථී'දනී චුතඛිභවො) ප්‍රකාශ කළේ මෙකී කර්මක්ෂය කිරීම අරභයා ය.

ඒ සඳහා විචේකනිස්සිත ව විරාගනිස්සිත ව නිරොධනිස්සිත ව නිවනට බර ව සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩා තෘෂ්ණාව ක්ෂය කළ යුතු ව පවතී. තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වීමෙන් කර්මක්ෂය වන අතර කර්මක්ෂය වීමෙන් දුක් ප්‍රහීණ වේ. තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීමෙන් දුඃඛක්ෂය වන අතර දුඃඛක්ෂය කිරීමෙන් කර්මක්ෂය වන බව බිය සූත්‍රයෙහි දැක්වේ (තණ්හාය පහානා කම්මං පහියති. කම්මස්ස පහානා දුක්ඛං පහියති. තණ්හකඛයා කම්මකඛයො. කම්මකඛයා දුක්ඛකඛයොති, සං.නි. V (1), 176 පිට). මෙලෙස තෘෂ්ණාව දුරු කිරීමෙන් කර්මක්ෂය කළ යුතු බව බුදුසමයෙහි අනුශාසනාවයි. මේ සඳහා වැඩිය යුතු ප්‍රධාන ප්‍රතිපදාව ලෙස බුදුදහමින් දැක්වෙන්නේ සතර සතිපට්ඨානයයි.

අවිජ්ජා සූත්‍රයට අනුව සතර සතිපට්ඨානය නිසි ලෙස වැඩෙන්නේ ත්‍රිවිධ සුවර්තය ඇති විටයි. ත්‍රිවිධ සුවර්ත සම්පූර්ණ වීමට ඉන්ද්‍රිය සංවරයත් ඉන්ද්‍රිය සංවරය සඳහා සතිසම්පජ්ඣ්ඤායත් සතිසම්පජ්ඣ්ඤාය සඳහා යෝනිසො මනසිකාරයත් යෝනිසො මනසිකාරය සඳහා ශ්‍රද්ධාවත් ශ්‍රද්ධාව සඳහා සද්ධර්මශ්‍රවණයත් සද්ධර්මශ්‍රවණය සඳහා කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රයත් අවග්‍ර කෙරේ. කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය ඇති විට සද්ධර්මශ්‍රවණය ලැබී එයින් ශ්‍රද්ධාවත් ශ්‍රද්ධාවෙන් යෝනිසො මනසිකාරයත් යෝනිසො මනසිකාරයෙන් සතිසම්පජ්ඣ්ඤායත් සතිසම්පජ්ඣ්ඤායෙන් ඉන්ද්‍රිය සංවරයත් ඉන්ද්‍රිය සංවරයෙන් ත්‍රිවිධ සුවර්තයත් ත්‍රිවිධ සුවර්තයෙන් සතර සතිපට්ඨානයත් සතර සතිපට්ඨානයෙන් සත්ත බොජ්ඣංගත් පරිපූර්ණත්වයට පත් ව විද්‍යාවිමුක්තිය සාක්ෂාත් වේ. මෙලෙස විද්‍යාවිමුක්තිය නිෂ්ටාව කොට ඇති සම්බුදු දහම් මගෙහි සියලු ගුණරුවන්හි ප්‍රධාන සාධකය වන්නේ කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රයයි. හුදෙක් කල්‍යාණ මිත්‍රයන් සිටීම පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන අතර කල්‍යාණමිත්‍රයන් හඳුනා ගැනීමටත් ඔවුන්ගේ ගුණයට ගරුකිරීමටත් ඔවුන් වෙතින් තම දිවිමගට ආලෝකයක් වූ සද්ධර්ම ප්‍රතිලාභය ළඟා කර ගැනීමටත් අප දක්ෂ විය යුතු ය. බුද්ධිමත් විය යුතු ය. අනතිමානී විය යුතු ය. කෙටියෙන් කිවහොත් (කරණිය) මෙන්ත සූත්‍රයෙහි ඇති ගුණාංගන්ගෙන් සමන්විත විය යුතු ය. මෙකී සියලු ගුණ දහමිහි උසස් ම ප්‍රතිඵලය වන්නේ ප්‍රඥව දියුණු වී දුකින් නිදහස්වීමයි. එහි දී රූප, වේදනා, සඤ්ඤ, සංඛාර, විඤ්ඤණ යන ස්කන්ධ පංචකය ක්ෂණිකව හටගෙන ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වන බව මැනැවින් ප්‍රකට වේ. ඒ අතර ධාතු, ආයතන, ඉන්ද්‍රිය, නාමරූප ආදී නම්වලින් සඳහන් වන ජීවිතයේ පැවැත්ම විස්තර කෙරෙන සෙසු ධර්මයන්හි ද පවත්නා අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණය මැනැවින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වේ. මෙම අවබෝධය ලබනු වස් අප්‍රමාදී ව ක්‍රියා කිරීම ක්ෂණ සම්පත්තිය ලද බුද්ධිමත් සැමගේ ප්‍රධාන ජීවිත ඉලක්කය විය යුතු ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අවසාන අවවාදය වූයේ ද අප්‍රමාදීව සතිපට්ඨානය තුළ හැසිරෙන ලෙසයි (හඤ්දනී භික්ඛවෙ ආමන්තයාමී වො වයධම්මා සංඛාරා අප්පමාදෙන සම්පාදෙඨ).

තමා තමාට ම දිවයිනක් පිළිසරණක් කර ගන්න. වෙනත් සරණක් නොමැත.
ධර්මය දිවයිනක් පිළිසරණක් කර ගන්න. වෙනත් සරණක් නොමැත.

අත්තදීපා භික්ඛවෙ විහරථ අත්තසරණා න අඤ්ඤසරණා !
ධම්මදීපා භික්ඛවෙ විහරථ ධම්මසරණා න අඤ්ඤසරණා !

ඔබ සැමට තෙරුවන් සරණයි !

එක්සත් රාජධානියේ ලෙස්ටර් බ්‍රොද්‍රිඩ් විහාරස්ථානයේ (EMBA)

සත්දින සදහම් වැඩසටහන 03

(2019 අප්‍රේල් මස 14 වන ඉරු දින)